

Titel: Kapitle III.

Citation: "Kapitle III.", i *Proceskommissionen af 1868. Offentliggjort 1877*. Onlineudgave fra Lovforarbejder: <https://tekster.kb.dk/catalog/jura-texts-r03-shoot-chptrd1e45371/facsimile.pdf> (tilgået 20. april 2024)

Anvendt udgave: *Proceskommissionen af 1868. Offentliggjort 1877*

Ophavsret: Love, administrative forskrifter, retsafgørelser og lignende offentlige aktstykker er ikke genstand for ophavsret. Du kan frit kopiere, distribuere eller fremføre materialet uden at bede om tilladelse.
Hvis materialet indeholder selvstændige bidrag, skal du være opmærksom på, at disse bidrag kan være beskyttet af ophavsret. Selvstændige bidrag må gengives i forbindelse med aktstykket. Hvis det selvstændige bidrag bruges adskilt fra aktstykket, gælder de øvrige ophavsretlige regler.

mæssige Omraade. Naar derfor Sagsøgeren i Anledning af Indstævnetes Indsigelser selv finder sig foranlediget til at stilde til en egentlig Revisførelse ved Vidner, Syn og Eksej eller Partens Afhøring, maa Holgen heraf blive, at han i det Hele tager alle de af Executivprocessen flydende Fordele og saaledes ogsaa, at Sagen ikke længere hører hjemme for Underretten. Han maa derfor høre den og anlægge Sagsmaalet paa sædvanlig Maade ved den Ret, som ifølge Sagens Beskaffenhed efter de almindelige Regler er kompetent altsaa ved Landretten, naar Gjenskaaden er over 400 Kr. Dog er det fundet billigt at gjøre en Undtagelse fra dette Princip i et enkelt Tilfælde, nemlig naar Citanten kun vil føre Vidner paa Dokumentets Rigtighed. Det heraf opstaaende Revisførelsesmaal er efter sin Natur i Reglen saa simpelt og indviklet, at dets Afgjorelse synes at kunne betroes til Enkeltdommeren, og for Sagsøgeren vil der ved denne Undtagelse vindes meget, da det, naar den tilstedes, kun meget sjelden vil blive nødvendigt for ham at affaa fra Executivprocessen og høre Sagen. Det er en Selvfølge, at den efter Executivprocessens Grundsaetninger foregaaende Underretsbehandling maa kunne paaankes; men ved Siden heraf maa der foregaa en Indstrækning i det ellers for Paaanke fra Underret til Landret i § 358 opstillede Princip, idet der i § 387 gives den naturlige Regel, at Proceduren i Paaankestansen ikke kan antage noget andet Omfang, end Executivprocessens Grundsaetninger tilløde. Som en Folge heraf vil der i Reglen ikke heller for Landretten blive Spørgsmaal om en særskilt Revisførelse, og den hele Paaanke vil derfor som oftest komme til at brøge sig i simple og lette Former og hverken blive langvarig eller besværlig. Om Paaanke til Højesteret vil der ifølge § 354 sidste Stykke saa gæde som aldrig kunne være Tale i Sager af denne Natur.

Kapitel III.

Om skriftlig Behandling af Sager.

I de Lande, hvor mundtlig Rettergang hersker, er der sædvanlig aabnet Adgang til

undtagelsesvis for visse Tilfælde at stille en væsentlig skriftlig Behandling af Sagen i Stedet for den almindelige Procesmaade. For denne Ordning ligger den Betragtning til Grund, at der undertiden kan forekomme Processer, som frembyde en saadan Mængde af Stridsførelsesmaal eller et saa vidtloftigt eller indviklet Faktum, at Retten ikke vel vil være i Stand til under en mundtlig Forhandling at vinde et fuldstændigt Overblik over Sagen. For saadanne Tilfælde er der da givet Retten Bemyndigelse til at anordne skriftlig Behandling, i Reglen dog saaledes, at der paa denne som bestemmende Grundlag foregaaer en mundtlig Slutningsforhandling. En saadan Adgang til at fravige Mundtlighedsprincippet vil neppe heller gaafe kunne undværes i det System, Kommissionen har bragt i Forslag. Vel tør det forudsættes, at en mundtlig Procesmaade i den Skikkelse, hvori det foreliggende Udkast har gjennemført den, i Almindelighed vil være i Stand til at gjøre Gjældst ikke blot i simple Sager, men ogsaa i vanskelige Tilfælde, naar Dommerens procesledende Mundlighed benyttes paa rette Maade. Men det lader sig dog ikke bestride, at der — om end kun rent undtagelsesvis — kan forekomme Retstrætter af en saa indviklet Beskaffenhed, at en Afvigelse fra Mundtlighedsprincippet er hensigtsmæssig, saasom vidtloftige Regnskabsager o. lign. Om Sagen er af denne Beskaffenhed, er loevrigt et Spørgsmaal, hvis Afgjorelse maa overlades til Rettens Eksej. Heri kunde vel synes at ligge en Fare for, at den skriftlige Behandlingsmaade, der efter Udkastets Forudsætning kun skal tjene som et Redmiddel, faktisk vilde blive anvendt i større Udstrækning, fordi den stemmer med det hos os tilvante og derfor formentlig falder i Sagsførernes og Dommerens Smag. Men derfor er ingen virkelig Fare. Erfaringen har vist, at selv i Lande, hvor en lignende Overgang fra skriftlig til mundtlig Procedure har fundet Sted, f. Ex. i Hannover, har der kun vist sig en ringe og bestandig aftagende Tilbejlighed til at gjøre Brug af den skriftlige Behandlingsmaade, hvorfor man tør antage, at denne Institution heller ikke hos os vil blive benyttet paa en Maade, som strider imod

det nye System's Aand. Jo mere Dommerne og Sagsførerne vennes til den mundtlige Rettergang, jo større vil deres Utilboielighed til at gribe til den besværlige og langsomme skriftlige Behandling erfaringsmæssig blive. Det vil derfor sikkert ogsaa heds os efterhaanden komme dertil, at skriftlig Behandling kun anvendes i sjældne Udstagesfald, og muligvis vil der senere engang ligesom i flere andre Lande opstaa Spørgsmaal om helt at afløse den, fordi den næsten ikke benyttes; men det vilde dog være for dristigt allerede nu at stille Forslag herom. Lovforslaget har derfor ikke været det, saameget mere som det er at forudsæ, at Afgangen til skriftlig Behandling i større Sager vil tjene ikke lidt til at sejlene mange af dem, der nære en vis Frygt for den mundtlige Procedure, med det nye System og berolige deres Frygt for, at der skal stilles for flere Opgaver til Demmerne og Sagsførernes Evne til hurtigt efter en mundtlig Fremstilling at overse Sagen.

Svad angaar den nærmere Ordning af den heromhandlede Procedure, hvile Udskiftets Regler paa det Synspunkt, at Afgørelserne fra den almindelige Procesmaade ikke bør strækkes videre, end praktiske Hensyn kræve. Den Behandling, der kan anordnes i Hensold til nærværende Kapitel, fremtræder derfor ikke ubetinget som en helt igjennem skriftlig Proces, men, forsaavidt en særlig Bevisførelse skal foregaa, i Reglen som en skriftlig Procedure med mundtlig Slutningsforhandling. De Grunde, som tale for i et vist Omfang at bevare en skriftlig Procedure, finde nemlig ingen Anvendelse paa Bevisførelsen. Skriftlig Behandling egner sig navnlig for vidtstrakte Regnskabsager og andre Sager, i hvilke Faktum indbefatter en stor Mængde Detailler, der ikke udgjere et sammenhængende Hele, samt for Sager, i hvilke Faktum er meget indviklet, f. Ex. fordi tekniske Spørgsmaal komme med i Betragtning eller fordi graphiske Hjælpenidler maa sammenholdes med Fremstillinger eller doel. I saadanne Tilfælde kan det være hensigtsmæssigt at anordne en skriftlig Fixering af Stridspunkterne og overhorede Parternes faktiske Anbringender, saaledes at en Indlægsvorling træder i Stedet for det

Procesaffinit, der i den almindelige Procedure betegnes som den første mundtlige Forhandling. Derimod vil Bevisførelsen i disse Sager odenligvis ikke frembyde en mere indviklet Karakter end i andre Tilfælde. Ofte vil slet ingen Bevisførelse ved Vidner, Syn og Ekson eller Parternes personlige Afsporelse behøves, ofte vil Bevisførelsen indskrænke sig til nogle enkelte Punkter, medens Sagen iøvrigt udelukkende berøer paa skriftlige Legitimationsdokumenter. Der er derfor i de Sager, nærværende Kapitel har for Dje, ligesaa fuldt som i det almindelige System Grund til at tilføje Umiddelbarhedsgrundføtningen, og da det — som tidligere paavist — i en Procedure, som hviler paa hin Grundføtning, nødvendigvis maa kræves, at Bevisførelse og Slutningsforhandling umiddelbart slutte sig til hinanden, maa ogsaa denne sidste blive mundtlig. Efter Udskiftets Forudsætning skal der derfor ogsaa i de heromhandlede Sager regelmæssig finde en mundtlig Bevisforhandling Sted, forsaavidt overhovedet en saadan behøves, se § 392. Som det vil erindres, kan der imidlertid efter Udskiftets almindelige Regler under visse Omstændigheder gjøres Undtagelse fra Umiddelbarhedsgrundføtningen. Naar der er gjort Brug af disse Bestemmelser, der selvfølgelig ogsaa finde Anvendelse i de heromhandlede Sager, og Beviserne altsaa foreligge skriftlig, vil det kunne være hensigtsmæssigt, at Sagen i det Hele behandles skriftlig. Her saadanne Tilfælde har Retten derfor Bestemmelser til at tillade Parterne inden bestemte Friste at fremlægge et skriftligt Indlæg fra hver Side i Stedet for den mundtlig Slutningsforhandling, se § 392 i Slutn.

Med Hensyn til de enkelte Paragrafer i Kapitellet bemærkes følgende:

Bestemmelse om, at skriftlig Behandling skal finde Sted, kan Retten ifølge § 388 træffe ikke blot ved Processens Begyndelse, men paa ethvert Trin af Forhandlingerne. Det vil nemlig undertiden kunne stille sig saaledes, at de Grunde, der tale for en saadan Foranstaltning, først træde klart frem under Forhandlingernes Gang. Som det fremgaar af Paragrafens Affattelse kan skriftlig Behandling ikke

blev anordnet i Landretssager, men ogsaa sine Anvendelse ved Underretten. Saaledes vil der vel sjældent være Brug for denne Behandlingsmaade i de Sager, som ere henlagte til Underretten; men da denes Kompetence kan udvides ved Parternes Vedtagelse (§ 8), maa i al Fald af den Grund Afgang til skriftlig Behandling holdes aaben ogsaa for Underrettsagerens Vedkommende. Imod den Bestemmelse af Retten, hvorved skriftlig Behandling anordnes, bør der formentlig ikke kunne anvendes noget Retsmiddel, se § 388 i Slutn.; de Henfølgelsesreglerne, hvor- efter Afgjørelsen maa træffes, kunne bestemt underes af den Ret, for hvilken Sagen føres.

Hver skriftlig Behandling er anordnet, bortfalder efter Forholdets Natur nødvendigvis det, som tidligere maatte være mundtlig forhandlet i Sagen, hvorimod de skriftlig fastsaatte Indremmelser eller andre Erklæringer ikke opføre at være bindende for vedkommende Part, fordi skriftlig Behandling bag efter anordnet. Den nye Procedure begynder med en under Rettens Ledelse stedfindende Indlægsbevægelse mellem Parterne, som kan strække sig til Duplik, se § 389. At disse Indlæg have en helt anden Betydning end de Proceskrifter, der i den almindelige Procesmaade gaa forud for den mundtlige Forhandling, er en Selvfølge. I den almindelige Procesmaade gaa Erklæringerne mellem Parterne kun ud paa at forberede den mundtlige Forhandling, medens denne er det egentlige Grundlag for Sagens Afgjørelse. Retten skal altsaa ikke i Ombeds Medfør paase, at den mundtlige Forhandling stemmer med de forberedende Proceskrifter. Efter den Behandlingsmaade, som foreskrives i nærværende Kapitel, høre derimod Parternes Proceskrifter, selv hvor en mundtlig Slutningsforhandling finder Sted, til det Grundlag, hvorpaa Dommen bygges, se § 394. Naar bortsees fra Revisforelsen, er Skrift det alene Bestemmende ved Dommens Afgivelse, saa at ikke blot Paastændene, men ogsaa Sagsmaalgrundene, Indsigelser saavel som overhovedet faktiske Anbringender alene kunne komme i Betragtning, forsaavidt de enten indeholdes i de skriftlige Indlæg eller ere optagne i Protokollen.

Retligt er Proceduren i de heromhandlede Sager med fornøden Lempelse ordnet efter det samme System, som følges i den almindelige Rettergang. Derfor kommer en lignende Søndring som den, der kjendes i den almindelige Procesmaade, til Anvendelse her, idet Revisforelsen og de dertil sig knyttende Spørgsmaal udfyldes, indtil den ovenfor omtalte Indlægsbevægelse er sluttet. Naar dette Punkt er naaet, bliver Sagen at optage, og findes den da moden til endelig Paastændelse, affigter Retten strax Dom paa det foreliggende helt skriftlige Grundlag. Finder Retten derimod, at der ikke paa dette Trin kan affigtes Dom, fordi der mangler Bevis for Omstændigheder, som vilde være af Betydning for Sagens Afgjørelse, skal der, i Uighed med hvad der gælder i det almindelige System, afgives en Kiendelse, hvorved det bestemmes, hvilke disse Omstændigheder ere, og i Forbindelse hermed berammes et Møde til Revisforelsens Forberedelse, se § 390. Saavel denne som selve Revisforelsen foregaar derefter i Overensstemmelse med de almindelige Regler, altsaa mundtlig, forsaavidt der ikke i Medfør af de almindelige Regler, se §§ 181 Lit. b og c og §§ 96, 203 og 232, gjøres Indtagelse fra Umiddelbarhedsgrundsetningen (§§ 391—392). Ligeledes have Parterne strax mundtlig i Forbindelse med Revisforelsen at fremsætte de yderligere Bemærkninger, som de vilse knytte til deres tidligere skriftlige Udsviklinger, alt forsaavidt ikke Retten i Henhold til sin i det foregaaende omtalte Bemyndigelse tillader, at skriftlige Indlæg træde i Stedet for den mundtlige Slutningsforhandling. Naar Revisforhandlingen er tilende, affigtes Dom paa Grundlag af de skriftlige Indlæg i Forbindelse med den mundtlige Revisforelse og de dertil sig knyttende Slutningsforedrag, eller de skriftlige Reviser og Slutningsindlæg, hvor saadanne benyttes, se § 394.

Om Betingelserne af Parternes Udeblivelse gives der i § 395 Regler, som ere simple Konsekvenser af Procedurens Bestaaenhed. Udebliver Noget af Parterne i et Retsmøde, forinden Sagen ved Indlægsbevægelsens Slutning optages, bliver den efter Begjæring af den mødende Part at paastænde paa Grundlag af

de mellem Parterne indtil da veglede Proceskrifter og Dokumenter. Udskriver Parter fra det til Revisjorens Forberedelse bestemte Retssmøde eller under Slutningsforhandlingen, bliver der at forholde efter den almindelige Procesmaades Regler om Udskrivelse.

Ifølge § 396 foregaaer Dommens Afgjættelse efter de almindelige Regler, altsaa gjenneem mundaalig Børling, hvorefter Udskrift til Dømmen affattes efter Beramning af Rettens Formand, jfr. §§ 281 og 282; dog er der af Hensigtsmæssighedshensyn givet Rettens Formand Bemyndigelse til at anordne skriftlig Stemmegivning, hvor Omstændighederne tale derfor.

Hvad angaar Paaanke, er det en Folge af Umiddelbarhedsgrundfættningens Fastholdelse i Berisforelsen, at Rettens Bedømmelse af dennes Resultater ligesaa lidt her som i den almindelige Procesmaade kan undergives Prøvelse i Paaankensinstansen, jfr. Grundfættningen i § 299. Afgjættelse bliver der lovrigt med Hensyn til Paaanke at forholde efter de almindelige Regler (§ 397) som med den Berændring, at Dømmen affiges paa Grundlag af de veglede Indlæg samt de gjerie Protokoltilførler. At der i heromhandlede Sager ved Høfleret undtagelsesvis kan anordnes skriftlig Behandling (§ 398), stemmer med den almindelige Procesmaade, jfr. § 312.

Kapitel IV.

Om Behandlingen af Hgteskabsfager samt Sager, hvorunder Kroinger søge sig en bortebleven Persons Formue tilkjænt.

I Dverensstemmelse med den nugjældende Ret er Kommissionen gaaet ud fra, at der ikke er Grund til at afvige fra den almindelige Procesmaade for alle Hgteskabsfagers Bedømmende, men at en særegen Procesform kan er fornøden i Sager angaaende Hgteskabs Ophævelse. Herved haves dog ikke blot de Sager for Ops, der gaa ud paa Skilsmisse i egentlig Forstand, men ogsaa de, der angaa et Hgteskabs Ophævelse af Ugyldighedsgrunde. I alle disse Sager er der — under den nye Procesmaade ikke mindre

end efter det gamle System — Trang til visse Afvigelser fra de almindelige Rettergangsregler, navnlig til Betyggelse af det Offentliges Interesse i, at intet Hgteskab ophæves, uden at der foreligger en i Lovgivningens anerkjænt Ugyldigheds- eller Skilsmissegrund. Ligesom Udskrift fra dette Synspunkt har afgjættet Begrebet Hgteskabsfager i fuldkommen Dverensstemmelse med det hidtil bestaaende Procesystem, saaledes stemme ogsaa de Regler, hvorigjennem Udskrift værner om det Offentliges Interesse i disse Sager, i Hovedtrækkene overens med, hvad der er hjemlet allerede i den gjældende Ret enten for alle de heromhandlede Sager eller dog visse Klasser af disse. For det Første skal det efter Udskrift paaleses, at der altid gives Møde for Indkomne ved en Sagerer (§§ 401 og 406), en Forfætt, der indeholder en videre Udveffing af den allerede i vor nugjældende Ret nedlagte Grundfættning, at der ikke kan affiges Døm i disse Sager, uden at der er taget til Hjemmæle fra Indkomnes Side. Dernæst skal den Forfættelse til at møde personlig for Retten og afgive Forklaring under Ed, som efter den bestaaende Ret paahæller Sagsøgeren i visse Skilsmissefager, ifølge Udskrift kunne gjøres gjældende i alle Hgteskabsfager og imod begge Parter, om end selvfølgelig under forskellig Trang for Sagsøgeren og Sagsøgtes Bedømmende (§§ 402 og 403). Endelig fastholder Udskrift den altid paa dette Omraade anerkjendte Grundfættning, at indkomnende Proccesforringer, Udskrivelse, Tavshed eller ubestemte Erklæring ikke i disse Sager kunne begrunde de Bifættninger, som ellers i borgerlige Retstrætter skulle eller kunne tillægges saadant Forhold, men alene komme i Betragtning som Revisumibler imod den Paa-gjældende (§ 404). Gjennem disse Regler for det Offentliges Interesse i, at ugrundet Ophævelse af Hgteskaber forhindres, formættlig ansees tilstrækkelig betrygget. Efter mange fremmede Lovgivelser (saaledes blant Andet de, der hvile paa det fransk-tjinske System) skal den offentlige Interesse i alle Hgteskabsfager repræsenteres af et særligt Organ, og dette Hverv henlægges da i Reglen til den samme Myndighed, der fungerer som offentlig